

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร: CLT
สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป: CEFR
MANAGEMENT OF ENGLISH LEARNING USING COMMUNICATIVE LANGUAGE
TEACHING: CLT ALIGNED WITH COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF
REFERENCE FOR LANGUAGES: CEFR

พุลสุข วรรณาริก *, ณรงค์ศักดิ์ ลุนสำโรง *
นพรัตน์ กันทะพิกุล *, อาทิตย์ อินทร์ดี *

Phunsuk Kannarik, Narongsak Lunsamrong

Nopparat Kantapiku, Artit Intib

Corresponding Author E-Mail: kan.phunsuk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) ที่สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) เนื่องด้วยกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย และให้ปรับจุดเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นการสื่อสารให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้ โดยปรับการเรียนการสอนจากการเน้นไวยากรณ์มาเป็นเน้นการสื่อสารที่เริ่มจากการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนตามลำดับ

สถาบันการศึกษาไทยได้มีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา แต่ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนก็ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยตั้งแต่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงอุดมศึกษา เป็นการสอนแบบยึดหลักไวยากรณ์ การแปล และท่องจำมากกว่าสื่อสารได้ในชีวิตจริง ระบบการวัดผลทักษะภาษาอังกฤษเน้นการใช้ภาษาอังกฤษตามหลักไวยากรณ์ การอ่าน ซึ่งไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ดังนั้นแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ที่สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป จะเป็นประโยชน์สำหรับสถาบันการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ในการปรับปรุงพัฒนาระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การศึกษาค้นคว้าความรู้ที่เป็นสากล พร้อมที่จะเป็นพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21

* สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Department of Teaching English, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University Lanna Campus

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ, การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร, กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป

ABSTRACT

This article aims to introduce an approach to managing English language learning through Communicative Language Teaching (CLT), in alignment with the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). The Ministry of Education and the Office of the Higher Education Commission have initiated a policy to revamp English language education by adopting the CEFR, an international framework that defines English proficiency standards. This framework is central to English language education in Thailand and emphasizes a shift from grammar-centric teaching to communication-focused instruction, prioritizing listening, speaking, reading, and writing skills.

Despite the efforts of Thai educational institutions to enhance English language proficiency at all educational levels, learners' actual ability to use English remains less effective than desired. The predominant teaching methods in Thailand, spanning from basic to higher education, tend to emphasize grammar, translation, and rote memorization, rather than practical communication. Moreover, the English skills assessment system places a strong emphasis on grammar and reading, failing to motivate learners to engage with English for meaningful communication.

Consequently, adopting an approach to English language learning based on Communicative Language Teaching (CLT) and aligned with the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) holds promise for educational institutions and educators. This approach will contribute to enhancing and refining the teaching and learning of English, in accordance with the educational reform policies of the Ministry of Education and the Office of Higher Education Commission. The ultimate goal is to elevate the quality of learners' English language knowledge and proficiency, enabling them to utilize English effectively as a tool for communication, studying, and universal knowledge exploration. This preparation is essential for nurturing global citizens in the 21st century.

Keywords: English learning management, Communicative language teaching, Common European framework of reference for languages

บทนำ

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษของไทยตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนส่วนใหญ่ค่อนข้างต่ำ ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการจัดอันดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยดัชนี EF English Proficiency Index ปี 2019 (EF English Proficiency Index, 2019) เปรียบเทียบคะแนน

TOEFL ของบัณฑิตจากประเทศอาเซียน พบว่าประเทศสิงคโปร์ และประเทศฟิลิปปินส์ ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 550 คะแนน ประเทศเมียนมา ประเทศเวียดนาม และประเทศกัมพูชา ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 500 คะแนน ประเทศไทยและประเทศลาว คะแนนเฉลี่ยของบัณฑิตต่ำกว่า 500 คะแนน และจากการทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษทั่วโลก (The World's largest ranking of countries and regions by english skills) วัดทักษะภาษาอังกฤษจากผู้ใหญ่ (Adult) ทั้งหมด 2.1 ล้านคนของประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักหรือภาษาราชการ โดยใช้หลักการวัดระดับภาษาของ CEFR ผลการทดสอบพบว่าประเทศไทยได้ 423 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 97 จาก 111 ประเทศที่เข้าร่วมการทดสอบ และจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษระดับต่ำมาก (Very low proficiency) ปัญหาด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน เกิดจากระบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยตั้งแต่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงอุดมศึกษา เป็นการสอนแบบยึดหลักไวยากรณ์ การแปล และท่องจำมากกว่าสื่อสารได้ในชีวิตจริง และระบบการวัดผลทักษะภาษาอังกฤษเน้นการใช้ภาษาอังกฤษตามหลักไวยากรณ์ การอ่าน ซึ่งไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (British Council, 2020) สอดคล้องกับผลการสำรวจของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2559) พบว่าเด็กไทยมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสน้อยมากในการฝึกฝนทักษะในการสื่อสารทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน จึงไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับคำศัพท์ ไม่สามารถเลือกใช้คำที่เหมาะสม ไม่สามารถเรียบเรียงคำพูด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ที่เรียนมาได้

จากปัญหาด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนดังกล่าว ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือกระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงมีนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือเข้าถึงองค์ความรู้และก้าวทันโลก รวมถึงพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล คือกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทยทั้งในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ การวัดผล การพัฒนาครู รวมถึงการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ปัจจุบันเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้ ใช้การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) โดยปรับการเรียนการสอนจากการเน้นไวยากรณ์มาเป็นการเรียนรู้ภาษาเพื่อสื่อสารที่เริ่มจาก การฟัง ตามด้วยการพูด การอ่าน

และการเขียนตามลำดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดนโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาของนักศึกษา โดยให้ทุกหลักสูตรและทุกระดับการศึกษา พัฒนาทักษะความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความพร้อมทั้งวิชาการ วิชาชีพ และทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในระดับที่ใช้งานได้ (Working knowledge) พิจารณาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ และกำหนดให้นิสิตนักศึกษาทุกคนทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษตามแบบทดสอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษาที่สถาบันสร้างขึ้น และนำมาใช้วัดสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษ (English proficiency) ซึ่งสามารถเทียบเคียงผลการวัดระดับภาษาอังกฤษตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) หรือมาตรฐานอื่น เพื่อให้ทราบระดับความสามารถของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน และสถาบันอุดมศึกษาอาจพิจารณานำผลการทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษบันทึกในใบรับรองผลการศึกษาหรือจัดทำเป็นประกาศนียบัตร โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 เป็นต้นไป (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559)

แนวทางในการแก้ปัญหาด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษควรมุ่งเน้นการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative approach) โดยปรับเปลี่ยนวิธีการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นไวยากรณ์ การท่องจำที่ผู้เรียนไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารได้ ให้เป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีกิจกรรม เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative activities) ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาให้มากที่สุด เพื่อให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ตามความต้องการ และแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริงนั้นคือ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) เนื่องจากการสอนภาษาแนวสื่อสาร (CLT) เป็นแนวทางการสอนภาษาสมัยใหม่ที่ใช้หลักการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมาย การเรียนรู้เน้นทั้งทักษะทางภาษาและพฤติกรรมทางสังคมด้วยตามสถานการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง เน้นกิจกรรมประเภทใหม่ ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ เกม การโต้ว่าที่ และการอภิปราย มาใช้ร่วมกับรูปแบบทางสังคมที่มีการโต้ตอบมากขึ้น ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนแบ่งปันความคิดเห็นเป็นคู่หรือกลุ่ม นอกจากนี้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เน้นให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน พร้อม ๆ กันตั้งแต่เริ่มต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการสอนภาษาแนวสื่อสาร มีลักษณะที่โดดเด่นคือกิจกรรมการเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริง ช่วยให้เกิดแรงจูงใจแก่ผู้เรียน นำไปสู่การสร้างความสามารถในการสื่อสาร (Communicative competence) ซึ่งเป็นเป้าหมายของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Laumbourdi, 2018)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) ที่

สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages) หรือกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ต้องดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จ และเพื่อให้สถาบันการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนทุกระดับ เพื่อก้าวไปสู่ประชาคมโลกอย่างมั่นใจ

กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages: CEFR)

1. แนวคิดกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป CEFR

กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages) ซึ่งใช้อักษรย่อ CEFR คือ กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา ซึ่งเป็นมาตรฐานประเมินความสามารถทางภาษาที่สหภาพยุโรปจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ การสอน และการประเมินภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในทวีปยุโรปและได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้นจากหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก (Council of Europe, 2018) กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 โดยสภายุโรปต้องการพัฒนาการศึกษาด้านภาษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างประเทศ และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้จริง ในปี พ.ศ. 2533 ได้สภายุโรปกำหนดให้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการทำงานระหว่างผู้สอนภาษาทุกประเทศในสหภาพยุโรป และใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับความสามารถทางด้านภาษา และในปี พ.ศ. 2539 – 2541 สภายุโรปได้นำกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ฉบับร่างมาทดลองใช้ และได้ถูกเปิดตัวอย่างเป็นทางการ ในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เนื่องจากกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR สามารถประยุกต์ใช้ได้หลายบริบทและครอบคลุมภาษาได้มากถึง 40 ภาษา สภายุโรปได้พัฒนากรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR อย่างต่อเนื่อง ระหว่างปี พ.ศ. 2556 ถึงพ.ศ. 2566 (Council of Europe, 2001) ปัจจุบันกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ได้นำมาใช้ในการจัดลำดับความสามารถทางภาษาของผู้รับการทดสอบแต่ละบุคคล โดยการวัดระดับของกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ไม่ได้ยึดตามแบบทดสอบใดแบบทดสอบหนึ่งเป็นพิเศษ แต่เป็นการกำหนดทักษะต่าง ๆ 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ของผู้รับการทดสอบ ที่สามารถเทียบเคียงได้กับการทดสอบความสามารถทางภาษา TOEIC IELTS หรือ TOEFL (Council of Europe, 2018)

การวัดระดับของกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR เป็นการกำหนดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน แบ่งเป็นทั้งหมด 6

ระดับ ได้แก่ A1 A2 ระดับเริ่มต้น (Beginner) ระดับ B1 B2 ระดับกลาง (Intermediate) และ C1 C2 สำหรับระดับเชี่ยวชาญ (Advance) ซึ่งการสร้างมาตรฐานนี้ทำให้ง่ายต่อการเรียนและการสอนภาษาอังกฤษ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 (Council of Europe, 2018, pp. 34-36).

ระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ		คำอธิบายระดับความสามารถของ CEFR
ระดับเริ่มต้น (Beginner)	A1	สามารถใช้ประโยคง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน อ่านบทความสั้น ๆ และพูดประโยคสั้น ๆ ใช้คำที่คุ้นเคย หรือเนื้อหาที่ได้เตรียมมาแล้ว
	A2	สามารถแนะนำตัวเอง ครอบครัว การทำงานในอดีตและปัจจุบันในประโยคสั้น ๆ สื่อสารแสดงความต้องการอย่างง่าย ๆ และสามารถพูดและเขียนในหัวข้อที่สั้นและง่ายได้
ระดับกลาง (Intermediate)	B1	สามารถเข้าใจความสำคัญและหัวข้อทั่ว ๆ ไปที่ตนเองสนใจ ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน สามารถสื่อสารแบบลงรายละเอียดในเรื่องทั่ว ๆ ไปได้ชัดเจนมากขึ้น
	B2	สามารถที่จะเข้าใจความสำคัญของเนื้อหาที่มีความซับซ้อน เข้าใจและสามารถใช้คำศัพท์ได้มากขึ้นและหลากหลายขึ้น สามารถสื่อสารและนำเสนอได้อย่างคล่องแคล่ว
ระดับเชี่ยวชาญ (Advance)	C1	สามารถเข้าใจเนื้อหาที่ยาว จับใจความ วิเคราะห์และตีความได้ เข้าใจและสามารถสื่อสารในประโยคยาว ๆ ที่ท้าทายได้อย่างคล่องแคล่วง่ายดาย
	C2	สามารถเข้าใจโดยการฟังและการอ่านอย่างง่ายดาย พูดได้คล่องแคล่วมั่นใจเหมือนเจ้าของภาษา เข้าใจโครงสร้างไวยากรณ์ที่ซับซ้อนในบทความ วรรณกรรม หรือรายงานทางวิชาการต่าง ๆ

ตารางที่ 1 ระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR

จากแนวคิดข้างต้น กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR หนึ่งในแบบทดสอบประเมินความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ จัดทำขึ้นโดยสหภาพยุโรป ที่เป็นมาตรฐานสากลที่ใช้อธิบายระดับความเชี่ยวชาญทางภาษา แม้ CEFR จะยังไม่ได้เป็นที่รู้จักมากนักเมื่อเทียบกับการทดสอบแบบอื่น เช่น IELTS, TOEFL หรือ TOEIC แต่กระทรวงศึกษาธิการของไทยนำระบบนี้เข้ามาเพื่อมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อยกระดับมาตรฐานความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน

2. ความสำคัญของกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR

กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ใช้เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนในการปฏิรูป

การศึกษาไทย ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ การวัดผล การพัฒนาครูรวมถึงการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีทิศทางในการดำเนินการที่เป็นเอกภาพ มีเป้าหมายการเรียนรู้และการพัฒนาที่เทียบเคียงได้กับ มาตรฐานสากล ที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ซึ่งจะมีผลโดยตรงกับ 2 กลุ่มหลัก คือสถานศึกษา (ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา) และ ผู้รับใบอนุญาตวิชาชีพครู ทั้งนี้ ก็เพื่อยกระดับความสามารถและความเข้าใจในการใช้ภาษาอังกฤษให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ในการอบรมผู้สอนภาษาอังกฤษในทุกๆระดับ ตลอดจนใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินสมรรถนะทางภาษาอังกฤษของผู้สอนภาษาอังกฤษทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) นอกจากนี้หน่วยงานราชการและเอกชนใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ในการคัดเลือกและอบรมความสามารถภาษาอังกฤษเจ้าหน้าที่และพนักงาน เพื่อพัฒนากำลังคนให้รองรับประชาคมเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 มาจนถึงปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่ากรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ได้ถูกกำหนดให้ใช้ในการตรวจสอบความสามารถทางภาษาโดยสภาแห่งสหภาพยุโรปมาเป็นระยะเวลานานมาแล้ว และปัจจุบันกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นมาตรฐานในการจัดลำดับความสามารถทางภาษาของแต่ละบุคคล และเป็นมาตรฐานการประเมินความสามารถทางภาษาที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้กำหนดให้ใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียนในทุกๆระดับการศึกษา

3. การนำกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR มาใช้ในระบบการศึกษาไทย

กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรปหรือกรอบอ้างอิง CEFR ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางเพิ่มมากขึ้นจากหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ประเทศไทยจึงได้พิจารณาถึงประโยชน์ของการนำกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR มาใช้ เพื่อปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกๆระดับการศึกษา ดังนั้นในปี พ.ศ. 2557 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายการปฏิรูปการสอนภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรปหรือกรอบอ้างอิง CEFR โดยกำหนดแนวทางไว้ดังนี้ คือ 1) ใช้ CEFR เป็นกรอบความคิดหลักในการกำหนดการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา 2) ใช้พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยนำกรอบอ้างอิง CEFR เป็นตัวกำหนดหลักสูตร และใช้ความสามารถทางภาษาในระดับนั้น ๆ มากำหนดกรอบเนื้อหาในการเรียนการสอน 3) ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยนำค่ากรอบอ้างอิง CEFR ใน

แต่ระดับมาพิจารณาการจัดกระบวนการเรียนการสอน 4) ใช้ในการทดสอบและการวัดผล โดยใช้แบบทดสอบที่สามารถเทียบเคียงผลกับกรอบอ้างอิง CEFR ได้ และ 5) ใช้ในการพัฒนาครูผู้สอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

สำหรับระดับอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา ได้ประกาศนโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดนโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษของผู้เรียนในระดับใช้งานได้ (Working knowledge) 2) ให้มีตัวชี้วัดและมีการประเมินผลที่ชัดเจน 3) พิจารณาปรับปรุงการจัดการเรียนโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนด 4) ให้จัดกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเพิ่มโอกาสผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และ 5) จัดให้ผู้เรียนทุกคนทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษตามแบบทดสอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษาที่สถาบันสร้างขึ้น หรือที่เห็นสมควรจะนำมาใช้วัดสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษ (English proficiency) โดยสามารถเทียบเคียงผลกับ Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) หรือมาตรฐานอื่น เพื่อให้ทราบระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน และนำผลการทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษบันทึกในใบรับรองผลการศึกษาหรือจัดทำเป็นประกาศนียบัตร โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 เป็นต้นไป (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559)

สภาแห่งสหภาพยุโรปได้กำหนดเกณฑ์การทดสอบตามกรอบอ้างอิง CEFR ในการตรวจสอบความสามารถทางด้านภาษา โดยใช้ข้อสอบมาตรฐานอื่น ๆ เช่น TOEIC, TOEFL, IELTS และ CU-TEP ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

CEFR Level	TOEIC	TOEFL Paper	TOEFL CBT	TOEFL IBT	IELTS	CU-TEP
A1	0 - 110	0 - 310	0 - 30	0 - 8	0 - 1	N / A
A2	110 - 250	310 - 343	33 - 60	9 - 18	1 - 1.5	N / A
ระดับปริญญาตรี B1	*380 400 - 255	393 - 347 433 - 397	63 - 0 120 - 93	29 - 19 30 - 40	2 - 2.5 5.3 - 3	N / A N / A
ระดับปริญญาโท B2	450 600 - 255	473 - 437 510 - 477	150 - 123 180 - 153	52 - 41 64 - 53	4 5 - 5.4	N / A ประมาณ 60
ระดับปริญญาเอก C1	*520 780 - 605	513 - 547 587 - 550	210 - 183 240 - 213	78 - 65 95 - 79	6 - 5.5 7 - 5.6	ประมาณ 75 ประมาณ 90
C2	990 - 785	677 - 590	300 - 243	120 - 96	9 - 5.7	ประมาณ 120
Top Score	990	677	300	120	9	120

ตารางที่ 2 การเทียบเคียงผลคะแนนการทดสอบ CEFR กับ TOEIC, TOEFL, IELTS, CU-TEP

สรุปได้ว่ากรอบอ้างอิงทางภาษา CEFR ได้ถูกนำมาใช้ในระบบการศึกษาของไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดให้กรอบอ้างอิงทางภาษา CEFR เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย ทั้งในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ การวัดผล รวมถึงการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ โดยใช้ระดับความสามารถ 6 ระดับเป็นเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน ในระดับเริ่มต้น A1 – A2 ถึงระดับกลาง B1 และคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียนที่จะสำเร็จการศึกษาทุกคนต้องมีผลการทดสอบความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษตามมาตรฐาน CEFR คือตั้งแต่ระดับกลาง B2 ถึงระดับเชี่ยวชาญ C1

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT)

1. พัฒนาการของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

พัฒนาการของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสามารถย้อนไปในช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 ที่มีความไม่พอใจอย่างกว้างขวางต่อวิธีการสอนภาษาแบบดั้งเดิม (Traditional language teaching approaches) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนภาษา ตามสถานการณ์ในสหราชอาณาจักร และโศตภาษาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเน้นการเรียนรู้ โครงสร้างไวยากรณ์ หรือรายการคำศัพท์ (Grammatical structures or lexical item) แต่ล้มเหลวในการเตรียมผู้เรียนสำหรับการสื่อสารจริงนอกห้องเรียน (Celce-Murcia, et al, pp. 141-142) ซึ่งนักภาษาศาสตร์อเมริกันกล่าวว่า ทฤษฎีโครงสร้างของภาษาไม่ได้อธิบายถึง ลักษณะพื้นฐานของภาษา ความคิดสร้างสรรค์ และความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประโยค และในช่วงเวลานั้นมีผู้อพยพจำนวนมากเข้าไปอาศัยในยุโรป จึงมีแนวคิดเพื่อช่วยให้ผู้อพยพสามารถใช้ภาษาที่สองในการสื่อสาร สมพันธ์ยุโรป (Council of Europe) จึงพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาที่สองแบบเน้นแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาตามหน้าที่และความหมาย (Functional-notional concepts of language use) โดยมุ่งเน้นที่การสื่อความหมายมากกว่าการเรียนรู้โครงสร้างไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว (Richards & Rogers, 2003, p. 204) สำหรับในอเมริกาเหนือได้พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาแนวสื่อสาร (Communicative Competence) ซึ่งเน้นความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ความสามารถทางด้านภาษาเพื่อการสื่อสารที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถในการพูดหรือเข้าใจคำพูดที่อาจไม่ถูกหลักไวยากรณ์ แต่มีความหมายเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ใช้คำพูดนั้น ๆ (Savignon, 1997, p. 66) การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) จึงเป็นการสอนมุ่งเน้นที่การสื่อความหมายมากกว่าการเรียนรู้โครงสร้างไวยากรณ์อย่างเดียว ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการสื่อสารของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Richards & Rogers, 2006, p. 204)

จากแนวคิดข้างต้น พัฒนาการของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มาจากแนวคิดที่ว่าภาษาคือระบบที่ใช้ในการสื่อสาร หรือสื่อความหมายได้ ภาษาไม่ได้เป็นเพียงระบบไวยากรณ์ที่ประกอบด้วยเสียง คำศัพท์ โครงสร้างเท่านั้น และความหมายของภาษาเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ภาษา จึงควรจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสาร หรือสื่อความหมายได้ ผู้เรียนต้องสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ได้จริง การสอนภาษา ในต่างประเทศปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมากขึ้น โดยมีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมาย ได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีโอกาสพบจริงในชีวิตประจำวัน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะ โดยเชื่อมโยงความสามารถทางไวยากรณ์เข้ากับการสื่อสารด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่ผู้เรียนต้องพบเจอการสื่อสาร ซึ่งเป็นการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย

2. ความสำคัญของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

Brown (2007, p. 285) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 7 ประการดังนี้ 1) การมุ่งเน้นที่องค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสาร (Communicative competence) ได้แก่ ไวยากรณ์ (Grammatical) วาทกรรม (Discourse) หน้าที่ (Functional) ภาษาสังคม (Sociolinguistic) และเชิงกลยุทธ์ (Strategic) 2) การมุ่งเน้นที่ใช้ภาษาในเชิงปฏิบัติ การใช้งานจริง และการใช้ภาษาตามหน้าที่ (Pragmatic, authentic, functional use of language) ที่มีความหมาย ซึ่งไม่ละเลยความสำคัญของรูปแบบภาษา 3) การเน้นทั้งความคล่องแคล่วและความถูกต้อง (Fluency and accuracy) ซึ่งเป็นสิ่งเสริมกัน ไม่แยกจากกัน 4) การเน้นงานในชั้นเรียน (Classroom task) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการสื่อสารในบริบทนอกชั้นเรียน 5) การมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีอิสระในการเรียนรู้ (Autonomous learners) และสามารถใช้ภาษา นอกเหนือจากบริบทในชั้นเรียน 6) การให้ความสำคัญกับบทบาทของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวกและคำแนะนำ (Facilitator and guide) ไม่ใช่ผู้ให้ความรู้เพียงอย่างเดียว และ 7) การให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้นในชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning)

Larsen-Freeman (2008, pp. 121-122) ได้กล่าวว่าการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการสอนภาษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered) โดยให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้ง 4 ทักษะ คือการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้ความสำคัญกับความคล่องแคล่ว (Fluency) และความถูกต้อง (Accuracy) ในการใช้ภาษาของผู้เรียน โดยไม่เน้นไวยากรณ์ในช่วงแรก ๆ เมื่อผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้แล้ว จึงเพิ่มความถูกต้องทางไวยากรณ์เป็นการนำหลักไวยากรณ์ไปใช้เพื่อการสื่อความหมายมากกว่าเน้นโครงสร้างทางไวยากรณ์ ดังนั้นการเรียนการสอนแนวนี้จะเน้นกิจกรรมเพื่อการฝึกฝนการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจึงเป็นแนวทางการสอนภาษาสมัยใหม่ที่ใช้หลักการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมาย การเรียนรู้อาศัยการเชื่อมความรู้ทางภาษา

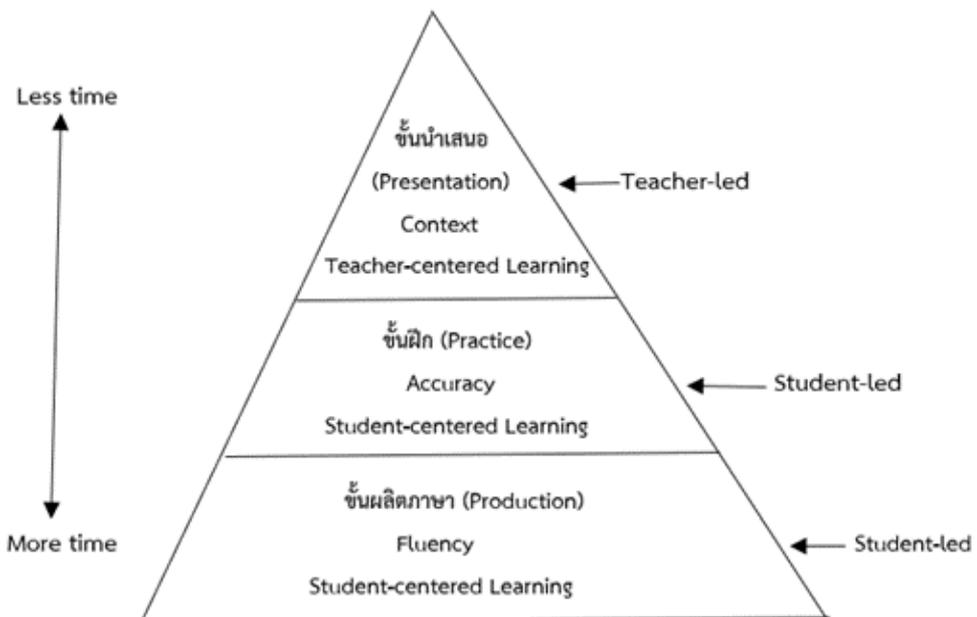
(Linguistic knowledge) ทักษะทางภาษา (Language skill) และความสามารถในการสื่อสาร (Communicative ability) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อสาร

Richards and Rodgers (2003, p. 161) กล่าวถึงการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นตามทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งประกอบด้วยการจัดกิจกรรม 3 รูปแบบคือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารจริง กิจกรรมการใช้ภาษาที่มีการฝึกปฏิบัติหรือทำงานอย่างมีความหมาย และกิจกรรมการใช้ภาษาที่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน

อาจกล่าวได้ว่าการสอนภาษาตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น เน้นการใช้ภาษาของผู้เรียนมากกว่าเน้นโครงสร้างทางไวยากรณ์ แต่ก็ไม่ได้ละเลยโครงสร้างทางไวยากรณ์ เพียงแต่เน้นการนำหลักไวยากรณ์เหล่านี้ไปใช้เพื่อสื่อความหมายหรือการสื่อสาร จึงเป็นการให้ความสำคัญ กับความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) และความถูกต้อง (Accuracy) ด้วย ดังนั้น การเรียนการสอน แนวนี้จะต้องเน้นการทำเพื่อการฝึกฝนการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด

3. ขั้นตอนการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

Mugableh and Khreisat (2019, pp. 189-218) ได้นำเสนอขั้นตอนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทางการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นฝึก (Practice) และ ขั้นผลิตภาษา (Production) โดยมีรายละเอียดแสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้ทางภาษา (Informant) และเป็นแบบอย่างที่ถูกต้อง รูปแบบของภาษาจึงเน้นที่ความถูกต้อง (Accuracy) เป็นหลัก ผู้สอนจะนำเสนอ ศัพท์ใหม่ เนื้อหาใหม่ และให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของรูปแบบภาษา โครงสร้างไวยากรณ์และรูปประโยคต่าง ๆ รวมถึงความหมายของคำศัพท์ ขั้นที่ 2 ขั้นฝึก (Practice) ผู้เรียนจะใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วในขั้นนำเสนอ ในการฝึกพูด (Oral practice) โดยเน้นความถูกต้อง (Accuracy) และความคล่องแคล่ว (Fluency) การฝึกอาจจะฝึกทั้งชั้น เป็นกลุ่ม เป็นคู่ หรือเป็นรายบุคคล โดยผู้สอนจะยังไม่แก้ไขข้อผิดพลาดระหว่างที่ผู้เรียนกำลังฝึกใช้ภาษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนใช้ภาษาให้คล่องแคล่วก่อน แล้วผู้สอนจึงแนะนำให้ผู้เรียนแก้ไขข้อผิดพลาดหลังจากการฝึก ขั้นที่ 3 ขั้นผลิตภาษา (Production) ผู้เรียนนำคำหรือประโยคที่ฝึกมาแล้วในขั้นฝึก ไปใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ในรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่ว (Fluency) โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้กำหนดสถานการณ์ ชี้แนะแนวทางและช่วยเหลือเท่านั้น ถ้าผู้เรียนมีข้อผิดพลาดผู้สอนจะไม่ขัดจังหวะ เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการใช้ กิจกรรมการใช้ภาษาในขั้นนี้ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (Role play) การแสดงในสถานการณ์จำลอง (Simulation) โดยให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาด้วยการอภิปราย (Discussion) การเขียนความเรียง (Composition)

ทั้ง 3 ขั้นตอนในการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทางการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ครอบคลุมการฝึกภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการพูดและการเขียน เป็นทักษะการส่งสาร (Productive skill) ทักษะการฟังและการอ่าน เป็นทักษะการรับสาร (Receptive skill) ในกระบวนการผลิตภาษา ในขั้นนำเสนอผู้สอนจะใช้เวลาน้อยกว่าขั้นฝึกและขั้นผลิตภาษา ซึ่งเป็นขั้นที่เน้นบทบาทของผู้เรียนมากกว่า

สรุปได้ว่าขั้นตอนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทางการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เริ่มต้นด้วยการนำเสนอเนื้อหา ซึ่งจัดว่าเป็นขั้นตอนสำคัญในการสอนภาษาต่างประเทศ โดยผู้สอนให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน เป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ตามด้วยขั้นฝึก ซึ่งให้ผู้เรียนฝึกจดจำรูปแบบการใช้ภาษา พร้อมเข้าใจความหมาย แล้วจึงเปลี่ยนสถานการณ์การฝึกจนใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว ทั้งในการพูดและการเขียน และขั้นสุดท้ายคือขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ โดยผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารในสถานการณ์ต่างที่จำลองจากสถานการณ์จริงด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทาง

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

องอาจ นามวงศ์ (2554, น. 6) ได้สรุปบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนตาม 3 ขั้นตอนในการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นฝึก (Practice) และ ขั้นผลิตภาษา (Production) โดยบทบาทผู้สอนในขั้นนำเสนอ ผู้สอนอธิบายความหมายของเนื้อหาใหม่ และตรวจสอบว่าผู้เรียนเข้าใจ ความหมาย การสะกดคำ ไวยากรณ์และการออกเสียง และอธิบายข้อผิดพลาดของผู้เรียน ในขั้นฝึกผู้สอนเป็นต้นแบบการฝึกใช้ภาษา แล้วให้ผู้เรียนฝึกทักษะการพูด การฟัง การเขียนและการอ่านโดยการแนะนำและกึ่งควบคุม โดย

การฝึกพูดซ้ำ ๆ และชั้นผลิตภาษา ผู้สอนจัดกิจกรรมการฝึกแบบอิสระ และกิจกรรมฝึกความคล่องในการใช้ภาษาตรวจสอบการทำกิจกรรม บันทึกข้อผิดพลาดของผู้เรียน ส่วนบทบาทผู้เรียนในชั้นนำเสนอ ผู้เรียนฟังและทำความเข้าใจ ความหมายของเนื้อหาใหม่ ในชั้นฝึกผู้เรียนฝึกการพูด การเขียน การอ่าน และการฟังซ้ำ ๆ เป็นคู่ หรือเป็นกลุ่ม และชั้นผลิตภาษาผู้เรียนฝึกใช้เนื้อหาใหม่และภาษาที่ได้ฝึกแล้ว กับคู่หรือกลุ่ม ในกิจกรรมการฝึกอิสระและกิจกรรมฝึกความคล่องในการใช้ภาษา

Richards and Rodgers (2003, p. 4) กล่าวว่าในการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญ 3 บทบาทคือ ผู้ดำเนินการ (Organizer) ผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitator) สำหรับเตรียมและดำเนินการจัดกิจกรรม และ ผู้แนะนำ (Guide) ขั้นตอนและกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้สอนอาจมีบทบาทอื่น ๆ เช่น ผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) ผู้จัดการกระบวนการกลุ่ม (Group process manager) ผู้สอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นผู้สอนที่เป็นศูนย์กลางน้อยที่สุด (Less teacher-centered) กล่าวคือมีจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร และในช่วงที่ผู้เรียนทำกิจกรรม ผู้สอนจะกระตุ้นให้กำลังใจช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถใช้ความสามารถทางไวยากรณ์ (Grammar competence) และความสามารถทางด้านสื่อสาร (Communicative competence) ของผู้เรียนในการสื่อสาร บทบาทของผู้เรียนคือผู้ขอคำปรึกษา (Negotiator) การเรียนรู้เกิดจากการปรึกษาหารือในกลุ่มผู้เรียน โดยผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จุดมุ่งหมายหลักในการทำกิจกรรมกลุ่ม คือมุ่งให้ผู้เรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักทั้งการให้และการรับ

สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558, น. 44 - 45) ได้นำเสนอบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ระบุว่าผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาให้มากที่สุด ผู้สอนจะกระตุ้น ให้กำลังใจ ช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้ได้ ความหมายและถูกต้อง ตามหลักไวยากรณ์ซึ่งเป็นการเชื่อมระหว่างความสามารถทางไวยากรณ์ (Grammar competence) และความสามารถทางด้านสื่อสาร (Communicative competence) ของผู้เรียน ผู้สอนจะควบคุมการเรียนในช่วงที่มีการฝึกรูปแบบภาษาเท่านั้น ในช่วงที่ให้ผู้เรียนใช้ภาษา ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้ความสะดวก และให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ และผู้สอนจะไม่ขัดจังหวะในขณะที่ผู้เรียนกำลังใช้ภาษา แม้ว่าผู้เรียนจะใช้ภาษาไม่ถูกต้อง ครูจะช่วยอธิบายและให้ความช่วยเหลือต่อเมื่อการสื่อสารของผู้เรียนหยุดชะงัก ครูผู้สอนยังคงเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนเมื่อเขาต้องการ เตรียมผู้เรียนให้พร้อมก่อนการเรียนรู้ รวมทั้งให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน ผู้สอนต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในห้องเรียนให้มากที่สุด เป็นผู้สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และผู้สอนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่ผู้เรียน

ตามแนวคิดด้านบทบาทของผู้สอนและบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สามารถสรุปรายละเอียดในตารางที่ 3 ดังนี้

ขั้นตอน การเรียนการสอน	จุดมุ่งหมาย	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นนำเสนอ (Presentation)	เพื่อให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน เช่น นำเสนอศัพท์ใหม่ / เนื้อหาใหม่ให้เข้าใจ ทั้ง รูป แบบ และ ความหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้ให้ความรู้ทางภาษาที่ถูกต้อง - เป็นแบบอย่างที่ต้องใช้ในการออกเสียง คือ เป็น ผู้ให้ความรู้ (Informant) - เน้นความถูกต้องของรูปแบบภาษา (Accuracy) 	<ul style="list-style-type: none"> - ฟังและทำความเข้าใจ ความหมายของเนื้อหาใหม่ - พูด / ออกเสียงตาม
ขั้นฝึก (Practice)	เพื่อให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วในขั้นนำเสนอ อย่างได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วในขั้นนำเสนอ อย่างได้ถูกต้อง - เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกอย่างอิสระ (Learning by doing) - แก้ไขข้อผิดพลาดนั้นควรทำหลังการฝึก 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วในขั้นนำเสนอ - ฝึกทั้งชั้น เป็นกลุ่ม เป็นคู่ หรือรายบุคคล
ขั้นผลิตภาษา (Production)	เพื่อให้ผู้เรียนนำคำหรือประโยคที่ฝึกมาแล้ว มาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในรูปแบบกิจกรรมหลากหลาย เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วและเกิดความสนุกสนาน	- จัดสถานการณ์และบรรยากาศการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่ว	- นำคำหรือประโยคที่ฝึกมาแล้วมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในรูปแบบกิจกรรมหลากหลาย

ตารางที่ 3 ขั้นตอนในการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีข้อดีที่เห็นได้ชัด คือภาษาที่ผู้เรียนได้เรียนไปเป็นภาษาที่ใช้จริง ๆ ในการสื่อสารในสถานการณ์ที่เหมาะสม จุดเน้นอยู่ที่การนำภาษาที่เรียนไปใช้ประโยชน์ได้ในสถานการณ์จริง ดังนั้น การเรียนการสอนแนวนี้จะต้องเน้นการทำกิจกรรมเพื่อการฝึกฝนการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด เช่น มีการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้สนทนาโต้ตอบกันเป็นคู่ กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ มีการสวมบทบาท เป็นต้น การจัดการเรียนรู้แบบนี้ ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแนวจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดสถานการณ์ และบรรยากาศการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุด โดยใช้รูปแบบและสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมจะผสมผสาน การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ

สรุป

กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) หรือกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ถือได้ว่าเป็นเกณฑ์สำคัญที่ได้มาตรฐานในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ได้รับการยอมรับจากวงการศึกษานานาชาติ จึงถูกนำมาใช้ในนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อให้สถาบันการศึกษาทุกระดับออกแบบหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ได้กำหนดให้ใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นไปที่รูปแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร CLT ดังนั้นการสอนภาษา ภาษาต่างประเทศในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมากขึ้น โดยมีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมาย ได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีโอกาสพบจริงในชีวิตประจำวัน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะ โดยเชื่อมโยงความสามารถทางไวยากรณ์เข้ากับการสื่อสาร ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่ผู้เรียนต้องพบเจอการสื่อสาร ซึ่งเป็นการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ให้เป็นไปตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ได้รับการยอมรับในแวดวงวิชาการด้านการศึกษาอย่างกว้างขวาง ซึ่งเห็นได้จากผลการศึกษาวิจัยจำนวนมากว่า สามารถยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน ให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในฐานะภาษากลาง

ของโลก และสามารถใช้อังกฤษในการแสวงหาคำความรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพร้อมที่จะเป็นพลเมืองโลกในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร CLT ที่สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันการศึกษาควรกำหนดแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดแผนกลยุทธ์หรือแผนปฏิบัติการ สร้างระบบและกลไก กำหนดตัวชี้วัดและมีวิธีการประเมินผลที่ชัดเจน ดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานที่กำหนด โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย
2. ใช้เกณฑ์การทดสอบตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR ในการกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ระดับความสามารถทางภาษา 6 ระดับ เป็นเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับ
3. นำระดับความสามารถทางภาษา 6 ระดับ มากำหนดเป้าหมายของหลักสูตร และใช้คำอธิบายความสามารถทางภาษาของระดับนั้น ๆ มากำหนดกรอบเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยการสอดแทรกเนื้อหาการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษที่มีการเรียนการสอน หรือสร้างรายวิชาเพิ่มเติมใหม่ หรือจัดเป็นหลักสูตรการฝึกอบรม
4. ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีทักษะทางภาษาและองค์ความรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้
5. จัดการสอบวัดความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษโดยใช้แบบทดสอบที่สามารถเทียบเคียงผลได้กับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับความสามารถของผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร CLT ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษา CEFR เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังเร่งด่วนและต่อเนื่อง

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ*. จามจุรีโปรดักส์.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). *ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่อง นโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา*. คณะกรรมการ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2559). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558*. http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM6_2558.pdf

- สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล*. องค์การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.
- องอาจ นามวงศ์. (2554). Active 3Ps: บทบาทการจัดการเรียนรู้ที่ครูควรเปลี่ยน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 34(3-4), 1-9.
- British Council. (2020). *4 Obstacles in teaching english in Thailand “teaching until the exam”*. <https://www.britishcouncil.or.th/about/press>
- Brown, H. D. (2007). *Teaching by principles: an interactive approach to language pedagogy* (3rd ed.). Pearson Education.
- Celce-Murcia, M., Dörnyei, Z., & Thurrell, S. (1997). Direct approaches in L2 instruction: a turning point in communicative language teaching?. *TESOL Quarterly*, 31(1), 141-152.
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, and assessment*. Cambridge University Press.
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment-companion volume with new descriptors*. Council of Europe
- EF English Proficiency Index. (2019). *The World’s largest ranking of countries and regions by english skills*. <https://www.ef.com/assetscdn/WIBlwq6RdJvcD9bc8RMd/cefcom-epi-site/reports/2019/ef-epi-2019-english.pdf>
- Larsen-Freeman, D. (2008). *Techniques and principles in language teaching* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Laumbourdi, L. (2018). *Communicative language teaching*. Wiley online library. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781118784235.eelt0167>
- Mugableh, A. I., & Khreisat, M. N. (2019). Employing TBL and 3PS learning approaches to improve writing skill among Saudi EFL students in Jouf University. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation (IJLLT)*, 2(1), 189-218.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2003). *Communicative language teaching* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2006). *Communicative language teaching Today*. Cambridge University Press.
- Savignon, S. (1997). *Communicative competence: theory and classroom practice*. McGraw-Hill.